

Piri Reis Haritası neyi resmediyor?

Birçok yerde 1513 yılında yapılmış olan Piri Reis haritasının o dönemde henüz bilinmiyor olan Antartika kıyılarını kesin bir şekilde gösterdiği iddiasıyla karşılaşılabirsiniz.

Hem Hapgood hem de Hancock Antartika kıtasının temsilinin inanılmaz bir şekilde kesin olduğunu iddia ediyor. Ve Piri Reis haritası açık bir şekilde ırmaklara, göllere ve dağlara işaret ettiğine göre, bu haritanın dayandığı antik kartografik model 15 bin yıl önceye dayanıyor olabilir. Ya da bu harita Mısır üzerindeki bir uydu veya uzay gemisinden yapılan gözlemlere dayanılarak çizilmiş olmalıydı.

Acaba öyle mi? Bu yazı, Piri Reis haritasının bütün ilginç yönlerine ışık tutuyor...

Onaltıncı yüzyıldan önceki tarihli denizcilik haritaları mutlak güvenilir değildir. Çünkü bunlar boylamların kesin bir şekilde hesaplanma yolunun keşfedilmesinden önce yapılmıştır. Ve bu keşif 17. yüzyılda yapıldı. Bu

döneme kadar coğrafi haritalar sembolik temsil sistemlerine göre yapılıyordu. Kudüs, örneğin dünyanın merkezinde bulunuyordu. Birçok durumda bu haritalar doğrudan kanıta dayanarak çizilmiyor ama diğer haritalardan kopyalanıyor veya modifiye ediliyordu. Ve bunlar genellikle yakın zamanlarda keşfedilen topraklar üzerindeki hakimiyet tartışması temelinde İspanya ve Portekiz gibi ulusların ihtiyaçlarına uyacak şekilde uyarlanıyordu.

Buna ek olarak, 1507 yılına kadar ilk kez Kolomb ve sonra Vespucci tarafından ziyaret edilen bu yerlerin yeni bir kıta olmayıp Asya'nın bir parçası olduğuna inanılıyordu. Dahası birçok harita bilinen Uzak Doğu'nun parçalarını yeni keşfedilen toprakların parçalarıyla birleştirdiler ve sonra sık sık güneydeki efsanevi "bilinmez topraklar"ı eklediler. Bu eklemeler (Rönesans'ta yeniden keşfedilen antik Yunan düşünürlerinin fikirlerine gönderme yapmak üzere yapılıyordu. Aynı haritalarda sık sık "Rahip John'un Hükümdarlığı", Brezilya Adası, Cennet Bahçesi, Babil Kulesi veya Saint Brendan Adası gibi diğer efsanevi yerleri görebiliriz.

Ama daha da ilginç bir çok yerde 1513 yılında yapılmış olan Piri Reis haritasının o dönemde henüz bilinmiyor olan Antartika kıyılarını kesin bir şekilde gösterdiği iddiasıyla karşılaşabilirsiniz. Aynı şey, örneğin 1531'de Orontius Finaeus ve 1739'da Philippe Buache tarafından çizilmiş diğer ünlü haritalar için de geçerlidir. "Antik Deniz Krallarının Haritaları: Buz Çağındaki Gelişmiş Medeniyetin Kanıtı" kitabının yazarı Charles Hapgood'a göre bu haritalar son buzul çağından önceki antartika'nın kesin bir temsilini içeriyor. Aynı fikir Von Daniken tarafından "Tanrıların Arabaları"nda ve Flavio Barberio tarafından "Buzun Altında Bir Medeniyet"inde geliştirildi. Ama bu teoriyi böylesine popüler hale getiren kitaplar arasında en ünlüsü Graham Hancock'un arkeolojik kurmacası "Tanrıların Ayakizleri"dir.

Gizem peşinde olan birçok kişiye göre bu haritalar ya muhtemelen efsanevi Atlantis'e kadar uzanan antik haritalara dayanılarak yapılmışlardı ya da gökyüzünden alınmış resimlerden yapılmışlardı. Çünkü 16. yüzyıldaki insanlığın sahip olduğu bilgi gerçekten bu kadar çarpıcı bir uyuşmanın olmasını açıklayamıyordu.

Hem Hapgood hem de Hancock Antartika kıtasının temsilinin inanılmaz bir şekilde kesin olduğunu iddia ediyor. Ve Piri Reis haritası açık bir şekilde ırmaklara, göllere ve dağlara işaret ettiğine göre, bu haritanın dayandığı antik kartografik model 15 bin yıl

önceye dayanıyor olabilirdi. Ya da bu harita Mısır üzerindeki bir uydu veya uzay gemisinden yapılan gözlemlere dayanılarak çizilmiş olmalıydı.

Bugün Piri Reis'in haritası olarak bildiğimiz şey aslında bilinen bütün dünyayı temsil eden çok daha büyük orijinal bir haritanın sadece küçük bir parçası. Günümüze kalan bu parça Atlantik Okyanusu, Avrupa ve Afrika'nın batı kıyıları ve Amerika'nın doğu kıyılarını gösteriyor. Piri Reis 1513 tarihli bu haritanın "yirmi eski harita ve sekiz düzlemküre"den derlendiğini söylüyor.

Çok muhtemeldir ki, Piri Reis harita üzerindeki notlarda sık sık zikrettiği gibi özellikle Portekizliler olmak üzere Yeni Dünya'nın ilk keşifleri tarafından yazılmış yolculuk raporlarını da incelemişti. Bu notların transkripsiyonu Hasan Fehmi tarafından yapıldı 1935 yılında Türk Tarih Araştırmaları Kurumu Başkanı Yusuf Akçura tarafından "Piri Reis Haritası" adlı kitabında yayınlandı. Ve sonradan 1954 yılında Afet İnan tarafından İngilizce olarak yayınlanan "The Oldest Map of America" adlı kitapta yeniden yayınlandı.

Şunu söylemek gerekir ki, bu ve diğer haritalar açık ve kusursuz bir şekilde okunabilir metin ve başlıklarla dolu olsa da, bu haritaları kendi mübalağalı tezlerinin kanıtı olarak gösterenler bu haritalardan birkaç satırdan başka alıntı yapmamışlardır. Harita üzerinde Güney

RESİM 1
Martin Behaim'in küresinde (1492) ve grafik reproduksiyonunda Japonya (Cipango) ile Piri Reis haritasındaki Karayip bölgesi şaşırtıcı bir benzerlik gösteriyor.

Amerika bölgesine ilişkin olarak yeterince ayrıntılı olarak çizilen tek yer Brezilya kıyısıdır. Ama burada da Amazon Nehri iki farklı yerde olmak üzere iki kez çizilmiştir. Karayip Adaları gibi diğer yerler, o zaman itibariyle keşfedilmiş olmasına rağmen, konum ve oryantasyon açısından açık hatalar içeren bir şekilde kabaca çizilmiştir.

Piri Reis, harita üzerine yazdığı notlarından birinde Kristof Kolomb'un çizimlerinden yararlandığını söylemektedir. Karayip bölgesinin tuhaf ve yanlış konfigürasyonu bu notu teyid eder görünmektedir. Amerika kıtasının bu bölgesi gerçekten de gerçeğe uymayan bir şekilde çizilmiştir: burada Küba ile kolaylıkla özdeşleştirilmesi mümkün olmayan bir büyük bir diklemesine ada bulunmaktadır.

Ama Piri Reis haritasının bu kısmında gerçekte çizilmiş olan Asya'nın doğu

kıyısıdır. Ve muhtemelen Kolomb'un kullandığı 15. yüzyıl çizimlerinde böyle tahayyül edilmiş ve çizilmişti. Bu şekilde, Piri Reis haritasında kenarları kırmızıya boyanmış büyük ada, Martin Behaim'in 1492'de yaptığı düzlemkürede görüldüğü gibi, Japonya (Cipango) ile özdeşleştirilebilir. [RESİM 1]

O dönemlerde dünya gerçekte olduğundan çok daha küçük olarak tahayyül ediliyordu ve Asya'nın Atlantik Okyanusu'nun hemen karşısında olduğu düşünülüyordu. Onlara göre Asya Azorlardan ve efsanevi Saint Brendan Adası'ndan çok uzakta değildi. Saint Brendan Adası Azizlerin hayatları hakkındaki hikayeler dışında gerçekte asla varolmadığı halde Piri Reis haritasında yer almaktadır.

Böylece, bir tanesi muhtemelen Toscanelli tarafından çizilmiş olan "Kolomb haritaları"

hakkında değerli bir bilgi içeriyor olmasından dolayıdır ki Piri Reis haritası son derece önemli bir belgedir.

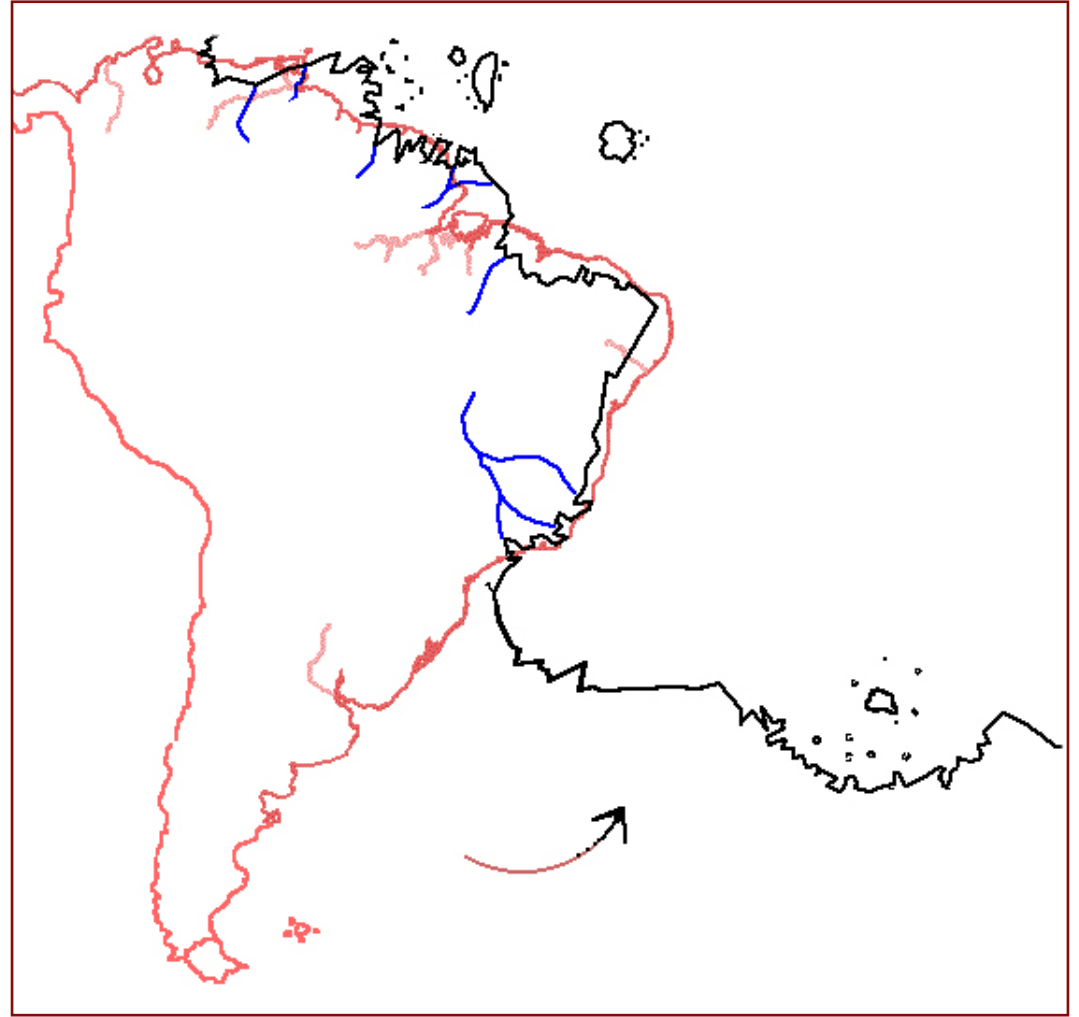
Piri Reis'in zamanında Güney Amerika önce Amerigo Vespucci ve sonra Binot Paulmier de Gonneville tarafından keşfedilmiş bulunuyordu. Vespucci 1499 ve 1502 yılları arasında yeni kıtaya iki seyahat yaptı ve güneyde 50. paralele kadar uzandı. Burası Macellan Boğazı'ndan ve Tierra del Fuego'dan fazla uzak değildi. Öte yandan de Gonneville 1503'ten 1505 kadar Brezilya'nın güneyindeki topraklarda kaldı ve dönüşünde adı Essomericq olan bir yerliyi yanında götürdü.

Bu kıyıların Asya değil ama yeni bir kıta olduğunu ilk farkedenden Vespucci'den sonra bile, "Amerika" sadece, bugün Güney Amerika olarak bildiğimiz yeri belirtmekte kullanıldı. Karayip Denizi'nin kuzeyindeki yeni keşfedilen yerlerin hala Asya'nın bir parçası olduğuna ve Japonya'nın (Cipango) Küba'nın hemen batısında olduğuna inanılıyordu. Bunun böyle olduğunu 1500'lerin başlarında yapılmış düzlemkürelerde (örneğin, Giovanni Contarini ve Francesco Rosselli'ninkilerde) görebiliriz.

Böylece şu sonuca varabiliriz ki, hem eski çizimlerden hem de yeni üçüncü-el bilgilerden derlenmiş olan Piri Reis haritası Atlantik Okyanusu boyunca uzanan toprakların oldukça hatalı bir betimlemesini

RESİM 2

Hem eski çizimlerden hem de yeni üçüncü-el bilgilerden derlenmiş olan Piri Reis haritası Atlantik Okyanusu boyunca uzanan toprakların oldukça hatalı bir betimlemesini vermektedir.

vermektedir. Piri Reis haritasındaki, muhtemelen büyük ölçüde hatasız bir kaynaktan aktarılmış tek kısım bugünkü Brezilya kıyısı. Ama Piri Reis haritasıyla günümüz haritasını üstüste koyduğumuzda bu mütakabiliyetin yalnızca görünüşte olduğunu kolaylıkla görebiliriz. [RESİM 2]

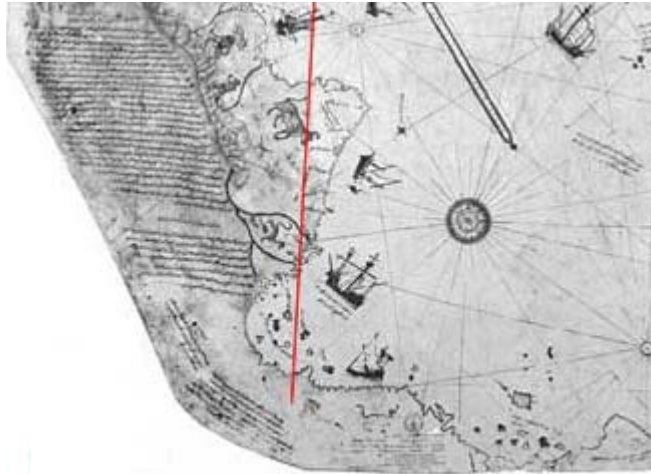
Ama gizem sevenlerin en hoşlandıkları yer haritanın alt kenarı ve burasının Antartika'yı gösterdiğini söylüyorlar. Bazıları, Antartika'nın yüzyıllar sonra keşfedilmiş olmasına rağmen, Queen Maud Bölgesi'nin ve Antartika'nın diğer özelliklerinin harita üzerinde açıkça farkedilebilir olduğunu

iddia ediyorlar.

Maalesef bu kişiler, Hancock da dahil olmak üzere, yukarıdaki hipotezi herhangi bir kartografik karşılaştırma yapmaksızın veya birinci elden kontrol etmeksizin savunuyorlar. Yaptıkları tek şey Charles Hapgood'un söylediklerinin doğru olduğunu kabul etmek. Örneğin Hancock "Tanrıların Ayakizleri" adlı kitabının ilk iki bölümünün notları içerisinde (ki bu iki bölüm tam da coğrafi çizimlerden söz ediyor) kartografi tarihi hakkında hiçbir kitaptan söz etmiyor. Sadece Hapgood'un çalışmasından alıntılar yapıyor. Buradan da açıkça anlıyoruz ki Hancock konuyu öğrenmek için hiçbir girişimde bulunmamış.

Dahası, eğer Piri Reis'in haritası o kadar doğruysa ve eğer alt kenardaki kara parçası gerçekten Antartika'ysa, niye bu yazarların hiçbirinin Brezilya'dan Tierra Fuego'ya kadar olan 1200 millik kayıp kıyıya ne olduğunu niye açıklamadıklarını ve Antartika'nın 2500 mil güneyde olmak yerine niye Brezilya'nın yanına kadar çıktığını sorabiliriz. Uzman bir haritacı olmaya gerek olmaksızın eğer haritanın bu kısmı dikkatlice incelenecek olursa, buranın Güney Amerika kıtasının uzantısından başka bir şey olmadığını farkedecektir. O zaman için elde olan imkanlarla yapılmış yaklaşık bir çizimdir bu. Muhtemelen parşömen parçasının şekline uydurmak için çizim deforme edilmiş ve sağa doğru eğilendirilmiştir. Şunu da söylemek gerekir

ki, kartografik haritalar aynı zamanda politik araçlar olarak kullanılmıştır. İspanyol ve Portekiz nüfuz bölgelerini birbirinden ayıran hat olarak kabul edilen "La Raya" meridyeninin her iki tarafından birine bir kara parçası yerleştirmek mülkiyet hakkı iddiasında bulunmanın bir mazereti olabilirdi. Piri Reis harita üzerindeki notlarında sık sık Portekizliler'den söz ediyor ve Portekizliler elbetteki Brezilya'nın güneyindeki kıyılarını keskin bir şekilde sağa Afrika'ya doğru kıvrılmasını tercih ederlerdi. Bu şekilde 1494 yılındaki Tordesillas Anlaşmasına göre kıyı Portekizliler'e ait olacaktı. (RESİM 3]

RESİM 3
Harita üzerindeki kırmızı çizgi İspanyol ve Portekiz nüfuz bölgelerini birbirinden ayıran hat olarak kabul edilen "La Raya" meridyenini gösteriyor.

Şunu da unutmamamız gerekir ki, boylamı hesaplamamız pratik yöntemleri ancak bir yüzyıl sonra bulundu. Dolayısıyla önceki haritalar büyük bir yaklaşıklık derecesine sahiptir ve çizimin amacına göre farklı çizim stilleri kullanılmıştır.

Piri Reis haritasının alt kısmındaki yerleri tanımlayabilmek için Güney Amerika haritasını saatin tersi yönünde 90 derece çevirebiliriz. Şunu aklımızda tutmamız gerekir ki, o dönemde kesin ölçüm aletleri bulunmuyordu. Böylece kartograflar yeni keşfedilmiş kıyıların haritalarını burunlar, adalar, ırmak ağızları, körfezler vesairenden sözeden önceki seyir defterlerine dayanarak çiziyorlardı. Dolayısıyla çizimler bilgi parçaları ve doğru olarak hesaplanmamış coğrafi veriler içeriyordu ve bunların birbirleri arasında doğru bir ilişki bulunmuyordu. Ne var ki, her ne kadar deforme edilmiş olsa da San Matias Körfezi, Valdes Yarımadası ve en uçta Tierra del Fuego gibi yerlerin farkına varabiliriz. Hatta küçük körfeziyle Magellan Boğazı'nı bile tanımlayabiliriz. Eğer haritanın sağ alt köşesine dikkatlice bakacak olursak, Antartika olduğu varsayılan bu yere küçük bir yılan resmi çizilmiş olduğunu görürüz. Bunun yanına Piri Reis şu notu düşmüştür: "Bu diyarda yerleşim yoktur, heryer ıssızdır ve dendiğine göre büyük yılanlar vardır. Bundandır ki Portekiz kafirleri bu kıyılara çıkmazlarmış ve buralar çok sıcak olurmuş." Besbelliki böylesi bir betimleme hiç de Antartika'ya uymuyor.

[RESİM 4]

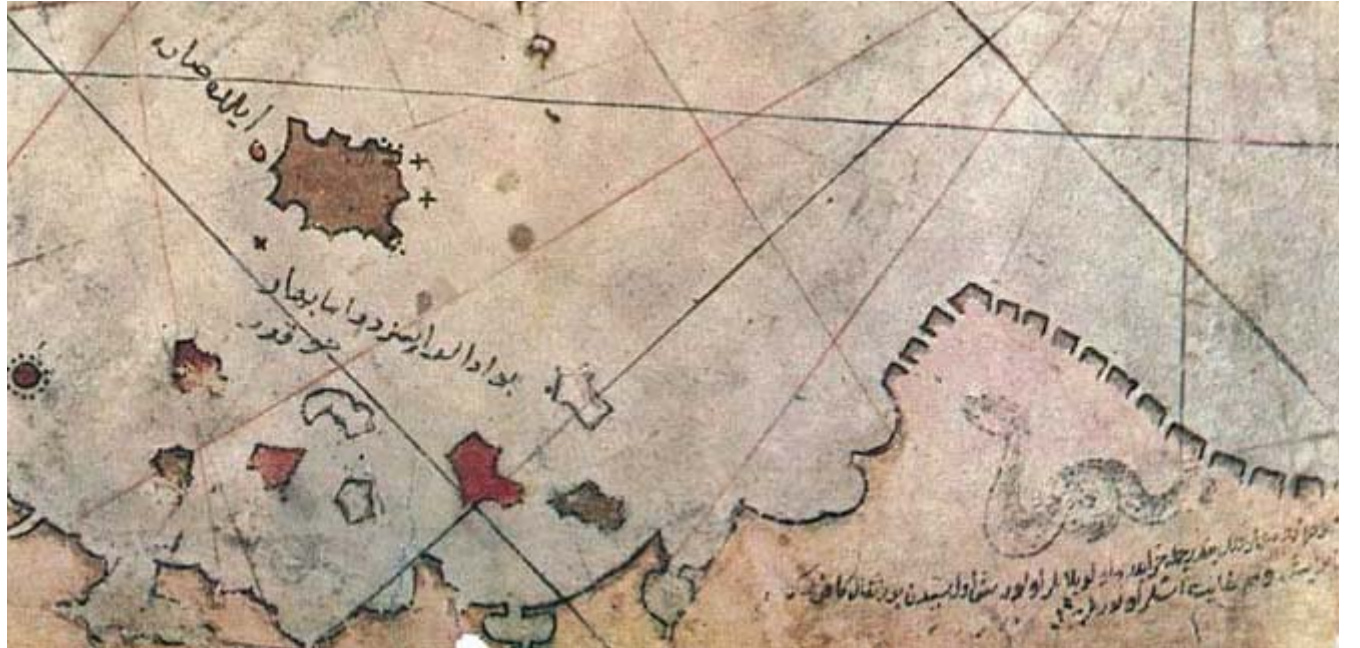
Piri Reis haritasının altına yakın bir yerde bir takımada bulunmaktadır ve bunlardan büyükçe olanın adı "il de Sare"dir. Bu adaların arasına şu not düşülmüştür: "Bu adalar ıssızdır ama baharı uzun sürer." Bunlar Falkland/Malvinas adalarının ilkel bir tasviri olabilir (büyük olanın adı Soledad'dır). [RESİM 5]

Şurası oldukça tuhaf görünebilir ki, bu küçük takımada "resmen" 1592'de keşfedildi. Ama Pedro Reinel tarafından çizilmiş 1522 tarihli Circolus Antarticus'ta (İstanbul, Topkapı Sarayı) aynı mevkide bir grup ada görülebilir. Aynı şekilde Martin Waldseemüller'in 1507 tarihli haritasında ellinci paralelin ötesinde bir grup ada görülmektedir. Dolayısıyla resmen kayıt altına alınmamış olsa da 1500'ün ilk on yılında Amerika'nın güneydoğu ucunda kıyı boyunca seyreden bazı denizciler bir takımada görmüşler ve gördüklerini geri döndüklerinde bildirmişlerdi.

1507 tarihli Waldseemüller haritası 50. paralele kadar giden Vespucci'nin yaptığı yolculukların kayıtlarına dayanılarak yapılmıştır. Bu belgede yeni keşfedilmiş olan kıtaya ilk kez "Amerika" adıyla işaret edilmiş ve yazar bu ismi Amerigo Vespucci'yi onurlandırmak için vermiştir. Bu harita da tıpkı Kolomb'un çizimleri gibi Piri Reis'in derleme çalışmasının temelini oluşturmuş olabilir.

RESİM 4

RESİM 5 - Piri Reis haritasının altına yakın bir yerde bir takımada bulunmaktadır ve bunlardan büyükçe olanın adı "il de Sare"dir. Bu adaların arasına şu not düşülmüştür: "Bu adalar ıssızdır ama baharı uzun sürer."

Vespucci'nin son yolculuğundan sonra Asya'ya doğru yeni bir rota bulma amacıyla gitgide daha fazla ekspedisyenler düzenlendi ama 1520'ye kadar herhangi bir sonuç elde edilemedi. Bu şekilde, 1513'den önce bile, 54. paralelde bulunan boğaza kadar geri kalan kısa kıyı şeridinde diğer ekspedisyenlerin düzenlenmiş olmasını varsaymak mümkündür. Boğaz daha sonra, 1520'de, buranın sadece bir körfez değil ama Atlantik ve Pasifik okyanusları arasında bir yol olduğunu farkedilen Magellan'ın adıyla adlandırıldı. Magellan daha sonra büyük zorluklar içerisinde boğazı geçmeyi başarabildi ve sonunda Filipinler'e vardı.

O zamanlar, boğazın güneyindeki karanın "Terra Australis Incognita" adlı büyük kıtanın kuzey kıyısını temsil ettiği düşünülürdü. Bu kıta, Batlamyusçu (Ptolemaic) geleneğe göre, kuzeyde ortaya çıkmış olan kara parçalarının niceliğini dengelemek üzere güney yarımkürede varolmuş olmalıydı. Dahası, o dönemdeki pek çok deniz haritası ve düzlemkürede Magellan boğazının güneyindeki kara parçası "Terra Australis Incognita" yani "Bilinmeyen Güney Toprakları" olarak adlandırılmıştır. [RESİM 6]

Tierra del Fuego'nun - burası, Magellan boğazı geçerken yerlilerin açık havada yaktığı ateşleri gördüğü için böyle adlandırılmıştır - güney ucu Cape Horn'dur [Boynuz Burnu]. Burası rüzgarlar ve fırtınaların kasıp kavurduğu bir yerdir ve ancak 1615 yılında etrafı denizden

RESİM 6 - O dönemdeki pek çok deniz haritası ve düzlemkürede Magellan boğazının güneyindeki kara parçası "Terra Australis Incognita" yani "Bilinmeyen Güney Toprakları" olarak adlandırılmıştır. Camocio, LeTestu ve Mercator tarafından yapılmış bu dünya dünya haritalarında bu mitik kıta resmedilmektedir.

dolaşılabilmiştir. Bu da öğrenme merakıyla değil, sadece ekonomik nedenlerle gerçekleştirilmiştir. Gerçekte, iki Hollandalı, Shouten ve Jacob Lemaire, bütün bilinen rotalardan (yani, Magellan boğazından, Ümit Burnundan) uzak durarak Endonezya denizlerine varmak istemişlerdir. Bunun sebebi Indies Şirketinin onlara bu rotaları izleme izni vermemiş olmasıdır. Ne var ki, Cape Horn'u geçmeyi başarıp Cava'ya vardıklarında, yeni bir rota keşfetmelerine

inanmayan Hollandalı yetkililer tarafından tutuklanmışlardır. Tierra del Fuego yaygın olarak "Terra Australis" in uzantısı olan bir yarımada olarak düşünülüyordu. [RESİM 7] Bu sadece bir raslantı olabilirdi, ama her iki haritada da Magellan Boğazı'nın ağzını oluşturan iki koyun ve daha güneydeki bir diğer büyük koyun varlığı farkedilmezlik edilemez. Piri Reis haritasının gizemi bundan ibaret olabilir mi? Acaba Piri Reis Tierra del Fuego'ya Magellan'dan önce

RESİM 7
Magellan Boğazı'nın güneyinde yer alan Tierra del Fuego yaygın olarak "Terra Australis" in uzantısı olan bir yarımada olarak düşünülüyordu.

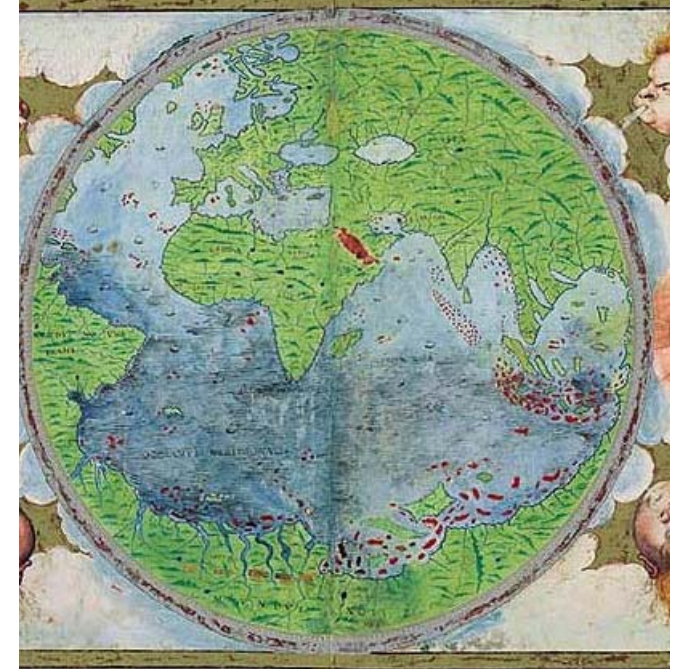

RESİM 9
Piri Reis haritasıyla,
saat yönünün tersine
90 derece döndürülmüş olarak
Magellan Boğazı girişini
ve Tierra del Fuego'yu gösteren
çağdaş bir haritanın
karşılaştırması.

varmış olan Portekizli gemicilerin yolculuk raporlarını mı kullandı? Magellan 1519'da yola çıktı ve öyle görünüyor ki, yolculuğun vakanüvisti Antonio Pigafetta'nın bize anlattığına göre "Martin de Bohemia (Martin Behaim) tarafından çizilmiş bir haritada gördüğü, Portekiz Kralı'nın hazinesinde olan" bir boğaz veya koy hakkında zaten bir bilgisi vardı. Ya da, tersine, haritanın aşağı uç kısmının 1519 yolculuğundan sonra haritaya sonradan eklendiği spekülasyonunu yapabilir miyiz? Gerçekte biliyoruz ki, yine Topkapı Müzesinde saklanan Pedro Reinel'in haritası muhtemelen Magellan Boğazı'nın keşfinden sonra yeniden elden geçirilmiştir.

Ama daha muhtemel bir hipotez şudur ki: Piri Reis, Güney Amerika kıtasının uç kısmını çizerken 500'lerin ilk onyıllarındaki daha yaygın coğrafi teorilere dayanmış olabilir. O çağın birçok coğrafyacısına göre, Güney Amerika'nın güney kısmı mitik Terra Australis Incognita ile bağlantılı bulunuyordu. Lopo Homem'in haritası (1519) Piri Reis haritası tam olsaydı nasıl görünebilecek olduğu hakkında bir fikir vermektedir.

Ünlü Miller Atlasında bulunan bu haritada halen keşfedilmemiş Güney Amerika'nın uç kısmının doğuya doğru kıvrılarak mitik güney kıtasını oluşturduğunu ve Endonezya takımadalarına dokunup, Asya'nın ucuna kadar uzandığını görürüz.

RESİM 10
Ünlü Miller Atlasında bulunan bu haritada
halen keşfedilmemiş
Güney Amerika'nın uç kısmının
doğuya doğru kıvrılarak
mitik güney kıtasını oluşturduğunu
ve Endonezya takımadalarına dokunup,
Asya'nın ucuna kadar uzandığını
görürüz.